

एकात्मिक व शाश्वत वस्त्रोद्योग धोरण २०२३-२८
अंतर्गत रेशीम शेती व त्यावर आधारित पुरक
उद्योगाचा विकास करण्यासाठी महाराष्ट्र रेशीम
प्रशिक्षण संस्था व विकेंद्रीत प्रशिक्षण संस्था
स्थापन व विकसित करण्याबाबत...

महाराष्ट्र शासन
सहकार, पणन व वस्त्रोद्योग विभाग,
शासन निर्णय क्र. सपववि-४००१२/१३/२०२४-DESKSERICULTURE-CMTD
मंत्रालय, मुंबई-४०००३२
दिनांक:- १४ फेब्रुवारी, २०२४

वाचा :- सहकार, पणन वस्त्रोद्योग विभाग, शासन निर्णय क्र धोरण २०२३/ प्र.क्र.११/ टेक्स-५,
दि.०२ जून, २०२३.

प्रस्तावना :-

रेशीम उद्योग हा कृषि व वनसंपत्तीवर आधारित रोजगाराची प्रचंड क्षमता असलेला उद्योग आहे. राज्यातील हवामान हे रेशीम शेतीसाठी पोषक आहे. वातावरणाच्या लहरीपणामुळे होणारे नुकसान टाळण्यासाठी तसेच नियमित व हमखास उत्पन्न मिळविण्यासाठी रेशीम उद्योग हा राज्यातील शेतकऱ्यांसाठी वरदान ठरत आहे. शेतकऱ्यांना शाश्वत उत्पन्न मिळवून देण्याचे व ग्रामीण भागातील अर्थकारणाला चालना देण्याचे सामर्थ्य रेशीम शेती व त्यावर आधारित पुरक उद्योगामध्ये आहे. राज्यातील शेतकऱ्यांना कृषी पिकाबरोबर हमखास व शाश्वत उत्पन्नाची हमी असलेल्या रेशीम शेती व त्यावर आधारित पुरक व्यवसायास चालना देण्यासाठी एकात्मिक व शाश्वत वस्त्रोद्योग धोरण २०२३-२८ अंतर्गत रेशीम उत्पादन वाढण्यासाठी आणि बाजारातील वाढती मागणी पूर्ण करण्यासाठी शासनाने संदर्भाधीन दि.०२ जून, २०२३ अन्वये निर्णय घेतला आहे. सदर धोरणातील परिच्छेद ७.७ (ब) (६) मध्ये प्रत्येक झोनमध्ये एक आदर्श फार्म / रेशीम प्रशिक्षण केंद्र विकसित करण्यात येईल, परिच्छेद ७.७ (ड) (२) मध्ये अद्ययावत पायाभूत सुविधा आणि उपकरणे प्रदान करून अस्तित्वातील दहा सरकारी रेशीम शेती केंद्रांचे उच्च तंत्रज्ञान प्रशिक्षण केंद्रामध्ये (विकेंद्रीत प्रशिक्षण संस्था) रूपांतर करण्यात येईल. तसेच परिच्छेद ७.७ (ड) (४) मध्ये छत्रपती संभाजीनगर येथील अंडीपुंज निर्मिती केंद्राच्या आवारात महाराष्ट्र रेशीम प्रशिक्षण संस्थेची स्थापना करण्यात येईल असे घोषित करण्यात आले आहे.

रेशीम उद्योगामध्ये रोजगार निर्मितीला असणारा वाव विचारात घेता रेशीम उद्योगाला राज्याच्या अर्थव्यवस्थेत केंद्रस्थानी आणण्यासाठी व चालना मिळण्यासाठी रेशीम क्षेत्रातील अधिकारी/ कर्मचारी, शेतकरी व उद्योजक इत्यादी यांना रेशीमबाबत अद्ययावत तंत्रज्ञानयुक्त प्रशिक्षण देणे काळाची गरज ठरली असल्याने तसेच रेशीम शेती उत्पादनामध्ये शाश्वतता आणण्याकरिता महाराष्ट्र रेशीम प्रशिक्षण संस्था तसेच उच्च तंत्रज्ञान प्रशिक्षण केंद्र (विकेंद्रीत प्रशिक्षण संस्था) स्थापन व विकसित करण्याची बाब शासनाच्या विचाराधीन होती.

शासन निर्णय :-

राज्यातील रेशीम शेती व त्यावर आधारित पुरक उद्योगाचा विकास व्हावा म्हणून रेशीम क्षेत्रातील सर्व घटकांना शास्त्रोक्त पध्दतीने कौशल्यावर आधारित माहिती व तांत्रिक प्रशिक्षण देण्यासाठी रेशीम संचालनालयांतर्गत सध्या अस्तित्वात असलेल्या प्रात्यक्षिक तथा प्रशिक्षण केंद्राचे रूपांतर करून उच्च तंत्रज्ञान प्रशिक्षण केंद्र (विकेंद्रीत प्रशिक्षण संस्था) तसेच, महाराष्ट्र रेशीम प्रशिक्षण संस्था स्थापन व विकसित करण्यास शासन मान्यता देण्यात येत आहे.

अ. महाराष्ट्र रेशीम प्रशिक्षण संस्था

(I) महाराष्ट्र रेशीम प्रशिक्षण संस्था, छत्रपती संभाजीनगर.

ब. उच्च तंत्रज्ञान प्रशिक्षण केंद्र (विकेंद्रीत प्रशिक्षण संस्था)

(II) प्रात्यक्षिक तथा प्रशिक्षण केंद्र, सासवड, जि.पुणे.

- (II) प्रात्यक्षिक तथा प्रशिक्षण केंद्र, मांगले, जि.सांगली.
- (III) प्रात्यक्षिक तथा प्रशिक्षण केंद्र, आंबोली, जि.सिंधुदुर्ग.
- (IV) प्रात्यक्षिक तथा प्रशिक्षण केंद्र, शिर्ला, ता.पातूर जि.अकोला.
- (V) प्रात्यक्षिक तथा प्रशिक्षण केंद्र, वाई हातोला ता.जि.यवतमाळ.
- (VI) प्रात्यक्षिक तथा प्रशिक्षण केंद्र, खोर ता.चिखली, जि.बुलढाणा.
- (VII) प्रात्यक्षिक तथा प्रशिक्षण केंद्र, रेशीम पार्क, दाभा, जि.अमरावती.
- (VIII) टसर रेशीम प्रात्यक्षिक तथा प्रशिक्षण केंद्र, आरमोरी जि.गडचिरोली.

२. महाराष्ट्र रेशीम प्रशिक्षण संस्था तसेच उच्च तंत्रज्ञान प्रशिक्षण केंद्र (विकेंद्रीत प्रशिक्षण संस्था) स्थापन व विकसित करण्याबाबतचा प्रस्ताव तयार करताना रेशीम संचालनालयाने केंद्र/राज्य शासनाच्या विविध संस्था व वित्त विभागाच्या मार्गदर्शक सुचनांचा अवलंब करावा. तसेच महाराष्ट्र रेशीम प्रशिक्षण संस्था आणि उच्च तंत्रज्ञान प्रशिक्षण केंद्र (विकेंद्रीत प्रशिक्षण संस्था) स्थापन व विकसित करण्याबाबतच्या प्रस्तावाची व्यवहार्यता तपासून विस्तृत प्रकल्प अहवाल आर्थिक व भौतिक मापदंडासह प्रस्ताव संचालक (रेशीम) यांनी शासनास सादर करावा.

३. महाराष्ट्र रेशीम प्रशिक्षण संस्था स्थापन करणे व अस्तित्वातील प्रात्यक्षिक तथा प्रशिक्षण केंद्राचे उच्च तंत्रज्ञान प्रशिक्षण संस्थेमध्ये (विकेंद्रीत प्रशिक्षण संस्था) रूपांतर करून विकसित करणे, प्रात्यक्षिक केंद्राची रचना, अभ्यासक्रम तसेच कार्यपध्दतीबाबतचे स्वतंत्र आदेश निर्गमित करण्यात येतील.

४. सदर शासन निर्णय महाराष्ट्र शासनाच्या वेबसाईटवर उपलब्ध करण्यात आला असून त्याचा संगणक सांकेतांक २०२४०२१४१५०५५३१५०२ असा आहे. हा आदेश डिजीटल स्वाक्षरीने साक्षांकित करून काढण्यात आला आहे.

महाराष्ट्राचे राज्यपाल यांच्या आदेशानुसार व नावाने,

(श्रध्दा कोचरेकर)

उप सचिव, महाराष्ट्र शासन.

प्रति,

- १) मा.राज्यपाल यांचे प्रधान सचिव, राजभवन, मुंबई.
- २) मा.मुख्यमंत्री यांचे अपर मुख्य सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
- ३) मा.उपमुख्यमंत्री तथा मंत्री (गृह, विधी व न्याय विभाग) यांचे सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
- ४) मा.उपमुख्यमंत्री तथा मंत्री (वित्त व नियोजन) यांचे सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
- ५) मा.मंत्री (वस्त्रोद्योग), सहकार, पणन व वस्त्रोद्योग यांचे खाजगी सचिव.
- ६) सर्व मा.मंत्री यांचे खाजगी सचिव, मंत्रालय, मुंबई.
- ७) मा.विरोधी पक्ष नेता, महाराष्ट्र विधानपरिषद/ विधानसभा, विधान भवन, मुंबई.
- ८) सर्व माननीय संसद सदस्य/ विधानमंडळ सदस्य, महाराष्ट्र राज्य.
- ९) मा.समितीप्रमुख, महाराष्ट्र विधानमंडळ रोहयो समिती, विधानमंडळ सचिवालय, मुंबई.
- १०) मा.मुख्य सचिव, महाराष्ट्र राज्य, मुंबई.
- ११) मा.सदस्य सचिव, केंद्रीय रेशीम मंडळ, बंगलूरु.
- १२) सर्व अपर मुख्य सचिव/ प्रधान सचिव/ सचिव, सर्व मंत्रालयीन विभाग.
- १३) सर्व विभागीय आयुक्त.
- १४) आयुक्त, महात्मा गांधी राष्ट्रीय ग्रामिण रोजगार हमी योजना, नागपूर.
- १५) सर्व जिल्हाधिकारी.
- १६) सर्व मुख्य कार्यकारी अधिकारी, जिल्हा परिषद.

- १७) महालेखापाल, महाराष्ट्र-१ (लेखा व अनुज्ञेयता/लेखापरीक्षा), मुंबई.
- १८) महालेखापाल, महाराष्ट्र-२ (लेखा व अनुज्ञेयता/लेखापरीक्षा), नागपूर.
- १९) वरिष्ठ उप महालेखापाल (पडताळणी), बाह्य लेखापरीक्षा विभाग (नागरी), मुंबई.
- २०) संचालक (रेशीम), रेशीम संचालनालय, नागपूर.
- २१) उपसंचालक/सहायक संचालक, प्रादेशीक रेशीम कार्यालय, नागपूर/अमरावती/ छत्रपती संभाजीनगर/पुणे.
- २२) सर्व कोषागार अधिकारी.
- २३) सर्व रेशीम विकास अधिकारी श्रेणी-१ / श्रेणी-२.
- २४) निवड नस्ती.